

Kommunal-
og distriktsdepartementet

Dato: 13.04.2026
Arkivreferanse: 2026/31
Saksbehandlere: Silje Sturød Dale

Høringssvar fra Foreldreutvalget for grunnsopplæringen - NOU 2026:1 En bærekraftig kommunesektor

Foreldreutvalget for grunnsopplæringen (FUG) representerer landets foreldre og skal på nasjonalt nivå ivareta foreldreperspektivet. Vi arbeider for en skole der alle barn får et trygt, inkluderende og likeverdig opplæringstilbud som blir til i «samarbeid og forståing med heimen», som det står i opplæringsloven.

Kommunekommisjonen gir en situasjonsbeskrivelse, og beskriver en framtid, med stadig strammere økonomi, økende arbeidskraftmangel og sterkere press på velferdstjenestene blant annet på grunn av en aldrende befolkning. Dette er et bilde mange foreldre rundt om i landet opplever stemmer ganske godt. Samtidig opplever vi at våre barn og unge står midt i disse strukturendringene. Etter vår mening er det norske samfunnet helt avhengig av at kommunene lykkes med å ivareta gode oppveksttjenester, barnehager og skoler.

FUGs hovedanliggende er derfor at omstillingene ikke må svekke barns rettigheter, oppfølging eller læringsmiljø. Tormod Heier, professor ved Forsvarets Høgskole, advarer i en [artikkel på nrk.no den 4. februar](#) om at vi forbereder oss til feil krig. Det vi mest sannsynlig vil møte dersom noen ønsker å angripe Norge (og Europa) i framtida er feilinformasjon og påvirkningskampanjer som skal skape splid i det norske samfunnet og prøve ødelegge den høye tillitten vi har til hverandre og myndighetene. Da er det viktig å ha en oppvekstsektor og en skole som gjør innbyggerne i det norske samfunnet, så langt det lar seg gjøre, i stand til å se, forstå og avsløre slike angrep, og som bygger tilliten til hverandre og demokratiet vårt enda sterkere. I et slikt perspektiv er også oppvekst og skole forsvars- og sikkerhetspolitikk.

Vi er enige i kommisjonens vurdering om at den statlige detaljstyringen av kommunal sektor har gode intensjoner. Dog er vi ikke uten videre helt enig i at alle de juridiske og økonomiske virkemidlene som staten i dag bruker bør avvikles. Klasserommet og skolen er kanskje den siste store fellesarenaen vi har i det norske samfunnet og vi vil advare mot endringer som gjør at vi beveger oss lenger bort fra opplevelsen av dette fellesskapet. For å unngå utilsiktede forskjeller mellom skoler i ulike kommuner, og mellom skoler innad i en kommune, bør en derfor aller først se på behovet for justeringer i nasjonale normer og/eller økonomiske virkemidler før de evt avvikles. Samtidig vet vi at det er stor forskjell på kommunene i befolkningsstørrelse, befolknings sammensetning, kommunenes geografi, antall skoler og hvor spredt den kommunale infrastrukturen er osv. Derfor må justeringer og endringer i nasjonale

normer og/eller økonomiske virkemidler gjøres på en måte som gir større fleksibilitet til å finne gode løsninger lokalt enn man ofte har i dag.

Økt kommunalt handlingsrom vs. risiko for større forskjeller

FUG støtter kommisjonens mål om at kommunene skal kunne bruke sine ressurser mer fleksibelt og effektivt. Samtidig må det understrekes at foreldres og elevers tillit til skolen forutsetter en grunnleggende trygghet for kvaliteten i skolemiljø, læringsmiljø og i opplæringen.

Vi er bekymret for at det uten noen form for statlige føringer, som bruk av normer, kan bidra til at forskjellene i undervisningstilbudet mellom kommunene øker, særlig når økonomien er stram og tilgang til arbeidskraft blir vanskeligere.

Som et eksempel vil FUG peke på at den nye opplæringsloven flyttet organiseringen av skoledemokratiet fra stat til kommune. Argumentene for dette var blant annet hensyn til det kommunale selvstyret og også at dette ville føre til et mer effektivt og velfungerende skoledemokrati tilpasset lokale behov. Vi må innrømme at vi så langt har sett lite som tyder på at kommunene har utnyttet mulighetene som ligger i den nye loven. Tvert imot ser det ut til at de fleste kommuner har videreført de «gamle» brukerorganene, og samtidig ofte uten å videreføre tidligere klargjørende regler om f. eks sammensetning av FAU og Skolemiljøutvalg. Det har i praksis altså blitt mer uklart hvordan det kollektive samarbeidet mellom skole og hjem skal foregå, noe som viser at det ikke er en automatisk sammenheng mellom lokalt handlingsrom og mer effektive løsninger.

Innlemming og sammenslåing av mange øremerkede tilskudd

Kommisjonen foreslår omfattende innlemming av øremerkede tilskudd i rammetilskuddet. FUG mener at en forenkling av søknadsprosessene kan være positiv, da få kommuner er rigget for å søke på slike midler. Når kommuner ikke har ressurser til å søke, når ikke midlene skolen og elevene, noe som kan bidra til større forskjeller. Det kan også være behov for å fjerne krav om egenandeler, for å unngå at tilskuddene samles i kommuner som allerede har en sunn kommuneøkonomi. Samtidig er vi er redde for at avvikling av tilskuddsordninger i grunnopplæringen bidrar til en generell ressursforskyvning til andre sektorer. Disse ordningene fyller i dag viktige funksjoner og er spesielt sårbare for de kommunene som har et svekket økonomisk handlingsrom. Vi er særlig bekymret for skole- og elevrettede tilskudd som i dag er viktige for likeverdig deltakelse og forebygging av utenforskap.

Vi er ikke imot at øremerkede tilskudd som har vart i flere år kan innlemmes i rammetilskuddet, men tilskuddene bør vurderes grundig basert på formål og mulig måloppnåelse før slik innlemming i frie inntekter skjer.

«Laget til eleven»

Vi ser på mange indikatorer, medieoppslag og også direkte henvendelser til FUG at det er utfordringer i norsk skole, dette gjelder både utdannelsen og dannelsesutviklingen.

En av FUGs tre hovedsaker i denne utvalgsperioden er derfor «Laget til eleven». Vi skal aldri være i tvil om hvem laget er til for, og at det er et behov for ytterligere ressurser og annen faglig kompetanse inn i klasserommene. Dette gjelder spesielt for sårbare elever, som ofte har sammensatte utfordringer og dermed behov for et lag rundt seg bestående av ulik kompetanse – sammen med foresatte. Som en konsekvens av dette er FUG opptatt av at det bør komme en mer generell minimumsnorm for bemanning i skole/oppvekst som også dekker skoleledernes behov for å kunne sette inn folk med andre fagkompetanser sammen med lærere i klasserommet. Vi mener at vi med å ha en bemanningsnorm vil kunne ivareta individuelle behov og klassefelleskapet på en god måte i det enkelte klasserom. Lærernormen bør kunne inkluderes i en bemanningsnorm slik at vi best mulig sikrer at yrkesgrupper med ulik kompetanse samarbeider tett og godt i klasserommet. Dette vil også kunne bidra til å bedre løse skolens mandat på danning og utdanning i tett samarbeid med foreldre og elever.

Vi vil understreke at FUG ikke er prinsipielt imot å vurdere justeringer i dagens lærernorm. F.eks er dagens lærernorm innrettet slik at ekstra ressurser og ressurser til barn med individuelt tilrettelagt opplæring (ITO) ikke telles med. Skoleledere kan da bli stående i en skvis mellom å oppfylle lærernormen, eller å gi en elev med rett til ITO den ressursen det barnet har krav på. Slik kan det ikke fortsette å være.

Samtidig har vi sett at mange kommuner har hatt, og har, utfordringer med å holde seg innenfor den *minimums*-standard som lærernormen er. Derfor er FUG bekymret for at en svekkelse av lærernormen vil kunne føre til en ressursforskyvning bort fra skolen og føre til enda større forskjeller mellom kommuner og skoler.

FUG anbefaler derfor at:

- lærernormen opprettholdes som en nasjonal minimumsnorm.
- det arbeides med en bredere bemanningsnorm som også inkluderer andre profesjoner som styrker laget til eleven.
- kommunene i større grad behandler lærernormen som kvalitetsverktøy heller enn som strukturverktøy.
- staten sikrer bedre oppfølging av kommuner og skoler som ikke etterlever kravene, herunder styrket tilsyn og åpen rapportering slik at FAU og foreldre kan følge med på etterlevelsen på egen skole.

Dersom Stortinget likevel skulle ende på en endring av lærernormen nå, så mener FUG at en forutsetning må være at normen forblir en reell minstestandard og at endringen ikke bidrar til å svekke den totale kvaliteten i skolen.

Forenklinger i regelverk og kontroll

Kommisjonen skriver:

«Bedre og mer målrettet oppfølging av kommuner med utfordringer kan legge til rette for økt rammestyring for sektoren samlet sett. Generalistkommuneutvalget anbefalte i sin rapport utredning av en særskilt oppfølgingsordning for kommuner med store og vedvarende utfordringer. Regjeringen har i

Kommuneproposisjonen 2026 varslet at det skal utredes en slik særskilt oppfølgingsordning.» (NOU 2026:1 s.18)

Når staten foreslår færre krav og mindre rapportering er det viktig for FUG at følgende ivaretas:

- kvalitetssikring, spesielt innen spesialundervisning, psykososialt miljø og skole-hjem-samarbeid.
- færre og mindre detaljerte krav til de kommunale tjenestene øker ofte behovet for kontrollmekanismer, tilsyn og oppfølging av kommunens ledelse.

Mot neste delrapport

Når kommunesektoren endres, må også foreldrenes mulighet til medvirkning ivaretas og gjerne styrkes. Vi har f.eks knyttet til digitaliseringen i skolen sett at en del beslutninger og valg flyttes ut fra skolen og til kommunalt eller nasjonalt nivå. Da er det viktig at realitetene i opplæringslovens §10-4 fortsatt ivaretas på det nivået beslutninger/valg nå gjøres.

FUG anbefaler derfor at:

- kommunene må følge opp at foreldre og elever har reell medvirkning i skolene jfr opplæringslovens §10-4 og at kommunene finner hensiktsmessige organisatoriske grep (f.eks Kommunale foreldreutvalg) for å sikre denne medvirkningen også på beslutninger/valg som tas på kommunalt nivå.
- Kunnskapsdepartementet og KS sikrer at foreldre og elever medvirker til de beslutninger/valg som er flyttet ut av skolen og tas på nasjonalt nivå.
- det utvikles bedre verktøy for dialog, medvirkning og konfliktløsning i skolen.

Engasjerte foreldre bidrar til barns danning, læring, trivsel og tilhørighet, og er viktige ressurser i, og for, skolen. Dette har Stortinget forstått og derfor fikk vi §10-4 i den nye opplæringsloven. I tråd med dette er det viktig at foreldre alltid involveres i arbeidet med planlegging, gjennomføring og evaluering - både i skolene og i kommunene. Dette er selvfølgelig bra for resultatet av prosessene, men det vil også forebygge en del av de sterke protestene vi har sett de siste årene rundt f.eks skolestruktur.

Vi må aldri glemme at vår hovedoppgave som foreldre, skole og samfunn er å gjøre barna våre trygge, og forberedt, på den framtida de skal leve i - ikke den fortida vi vokste opp i.

FUG stiller gjerne opp i videre dialog og kan også bidra med erfaringer fra foreldre over hele landet.

Med vennlig hilsen

Ståle Sand Kalkvik
Leder, FUG

Johanne Marie Olausen
Nestleder, FUG

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur